

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
Кафедра українознавства**

Наталія Божко

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

Методичні поради для **самостійної роботи
студентів з основної дисципліни
для студентів 1 курсу
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 221 «Стоматологія»**



ЛЬВІВ- 2023

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
Кафедра українознавства

Наталія Божко

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
ТА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

Методичні поради для самостійної роботи студентів з
основної дисципліни для студентів 1 курсу
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 221 «Стоматологія»

Обговорено та ухвалено на засіданні
методичної комісії кафедри українознавства
(протокол № 1 від 31 серпня 2023 року)

Затверджено методичною комісією
факультету іноземних студентів
(протокол № 1 від 31 серпня 2023 року)

Львів - 2023

УДК 930.85](477)(075.8)

Б 63.3(4Укр)

Божко Н.М.

Історія України та українська культура: методичні поради для самостійної роботи студентів з основної дисципліни для студентів 1 курсу галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія» / Н. М. Божко. Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2023. 25 с.

Навчально-методичне видання містить тематику самостійної роботи студентів з курсу основної компоненти «Історія України та українська культура», проблемні питання, методичні поради, список рекомендованої літератури.

Адресовано студентам 1 курсу стоматологічного факультету ЗВО фармацевтичного профілю.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Цубов Л.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри ЕКМ ІППТ НУ
«Львівська політехніка»

Мариськевич Т.Г., кандидат історичних наук, доцент кафедри історичного
краєзнавства Львівського національного університету імені Івана Франка

Обговорено та ухвалено на засіданні методичної комісії кафедри українознавства
(протокол № 1 від 31 серпня 2023 року)

Затверджено методичною комісією факультету іноземних студентів
(протокол №1 від 31 серпня 2023 року)

© Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького, 2023

© Наталія Божко, 2023

© Кафедра українознавства

ПЕРЕДМОВА

«Історія України та українська культура» є одним з гуманітарних курсів, що пропонується студентам першого року навчання в університеті. При вивченні предмету прагнемо нагадати студентській молоді, що саме у знанні минулого знаходимо ключ до розуміння складних і драматичних подій сучасної України.

Освідчена людина знає, що без минулого немає майбутнього, без традиційного немає нового, без колишнього немає теперішнього. Знання історії українського народу, української держави та його культури є вагомим внеском студентської молоді у нашу перемогу над ворогом, що прагне знищити нашу національну ідентичність.

Мета викладання дисципліни: формування історико-культурної свідомості молоді на основі принципів науковості, історизму, об'єктивності, гуманізму та поваги до загальнолюдських цінностей; сприяти засвоєнню студентами знань з історії України та української культури, навчити аналізувати історичні процеси об'єктивно і не заангажовано; виховувати громадянський патріотизм та відповідальність за долю Батьківщини

Завдання вивчення дисципліни: допомогти студенту зрозуміти сучасність на основі методики аналізу минулого, оволодіти основами методики історичного дослідження, зокрема, ретроспективного, порівняльного, діалектичного методу, історичної хронології; сприяти формуванню систематичної самостійної роботи студентів з різноманітною інформацією; формувати в них почуття патріотизму, національної гідності, об'єктивності в оцінці подій і фактів історії та культури України; сприяти вмінню логічно висловлювати свої думки.

Курс «Історія України та української культури» вчить молоду людину, спираючись на загальнолюдські цінності, творчо і критично переосмислювати минулий історичний досвід та засвоювати його уроки, формувати на цій основі власну громадянську позицію, здобувати навички і вміння, соціально-гуманітарні компетенції необхідні для практичної діяльності сучасній молодій людині.

Тема 1. Початки формування державності на українських землях.

Середньовічна Україна

П Л А Н (2 год.)

1. Сутність термінів: історія, держава, культура. Основні ознаки та функції понять.
2. Початки формування державності на українських землях.
3. Середньовічна Україна: А) Київська держава IX -X ст.
Б) Українська держава Київська-Русь Україна IX – XIII ст.
В) Галицько_Волинська держава XII – XIV ст.
4. Середньовічна культура України

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. Історія України: підручник / В.А.Качкан, В.М.Левандовський, О.Б.Величко та ін. – К.:ВСВ «Медицина», 2018.
2. Історія української культури:нац.підручник/ В.А.Качкан, О.Б.Величко, Н.М.Божко та ін. –К.,ВСВ «Медицина», 2021.
3. Історія України // Навч.посіб.за ред. В.Гарін . 2022.
4. Історія цивілізації. Україна. Том 2. Від Русі до Галицького князівства (900 – 1256).// [О. Черненко](#), [О. Моця](#), [О. Бубенок.](#), «Фоліо», 2021.- 590 с.
5. Дорошко М. Історія України. Курс лекцій. Вид-во «Саміт-книга», 2020, - 472 с.
6. Залізник Л. Стародавня історія України. Вид-ня «Темпора» 2019, - 640 с.
7. Семененко В.,Радченко Л. Історія України з прадавніх часів до сьогодення:Навч.посіб. –Харків.:Торсінг, 2021
8. Чапуга С.М. Витоки української державності. Докняжий період: Навчальний посібник. – К. – 2021.
9. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Вид-во «Портал», 2021. – 432 с.
10. Яковенко Н. «Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України (вид.4-те).-вид-во «Критика». 2019, - 584 с.

Методичні поради.

У першому питанні необхідно розкрити:

- поняття про предмет курсу, його специфіку і концепції;
- визначення терміну «історія» характеристику джерельної бази курсу;.
- визначення терміну «держава», основні ознаки та функції держави;
- визначення терміну «культура», основні ознаки і функції культури.

У другому питанні доцільно зупинитися на таких аспектах:

- найдревніші державні утворення на українській території;
- грецькі міста-держави; скіфи та їх державна організація;
- Антський державний союз та його роль у консолідації українських земель

У третьому питанні висвітлюємо:

а) Київська держава IX -X ст. дохристиянський період розвитку слов'янської

державності на українських землях ; роль племінного союзу полян і городища Кия у

державницьких процесах;

- діяльність Аскольда і Дири. Аскольдове хрещення Русі;
- аналіз теорій виникнення Русі: норманської, антинорманської, хозарської;
- захоплення Києва Олегом (882 р.), утворення держави. Діяльність представників династії Рюриковичів по розбудові Київської Русі.

б) Українська держава Київська-Русь Україна IX – XIII ст.

- князювання Володимира Великого як переломний момент у формуванні державності Київської-Русі-України; реформи князя Володимира;
- розквіт держави у періоду Ярослава Мудрого, його внутрішню і зовнішню політику;
- державний устрій Київської Русі-України X-XI ст.: влада великого князя, боярська рада, віче, адміністративно- територіальний поділ країни, перший збір законів “Руська правда”.
- спроба реформувати престолонаслідування; Любецький з'їзд (1097 р.);
- Володимир Мономах та Мстислав : спроба консолідації Київської Русі-України;
- посилення князівських міжусобиць у другій половині XII ст. – початку XIII ст.,
- причини розпаду Київської-Русі- України та його наслідки.

в) Галицько_Волинська держава XII – XIV ст.

- характеризуємо політичний та соціальний розвиток галицьких та волинських земель;
- діяльність Романа Мстиславовича по об'єднанню Волині і Галичини. Утворення Галицько-Волинської держави 1199 р.
- зростання могутності Галицько-Волинського князівства та консолідація українських земель за Романа Мстиславовича;
- відновлення могутності Галицько-Волинської держави за Данила Галицького;
- заходи Данила Галицького по створенню антимонгольської коаліції. Руське королівство;
- діяльність спадкоємців династії Романовичів наприкінці XIII – поч. XIV ст.
- історичне значення державницьких традицій Галицько-Волинського держави.

Висвітлюємо четверте питання за планом

- джерела до формування української середньовічної культури;
- східнохристиянський варіант культури; хрещення Русі та організація церкви; церкви та монастирі як осередки культурного життя ;
- проблема книжної та писемної мови у Київській Русі; виникнення перших шкіл та книгозбірень

- поширення літописання, створення перших літописних зводів: «Повість минулих літ»;
- становлення нового архітектурного стилю як синтезу місцевих архітектурних традицій з елементами візантійського;
- мистецтво фрески та мозаїки; особливості давньоукраїнського іконопису, його видатні пам'ятки.
- спадкоємність культурних традицій Київської Русі та Галицько-Волинської держави; значення західно-європейських впливів у формуванні культури Галицько-Волинського князівства;
- значення української середньовічної спадщини у світовій та європейській культурі.

Тема 2. Історичні та культурні реалії в Україні у II пол.XIV – I пол. XVII ст.

**П Л А Н
(2 год.)**

1. Литовсько-Руська держава XIV ст. Кревська унія (1385 р.) та її значення для долі українських земель.
2. Втрата українськими землями автономних прав у XVст.. Люблінська унія (1569 р.) та утворення держави Річ Посполита.
3. Культура українського Ренесансу другої пол. XV – першої пол. XVII ст.
 - Ранній гуманізм України;
 - Ренесансні центри в Україні: Острог, Львів, Київ.

Л І Т Е Р А Т У Р А .

1. Історія України: підручник / В.А.Качкан, В.М.Левандовський, О.Б.Величко та ін. – К.:ВСВ «Медицина», 2018.
2. Історія української культури: підручник / В.А.Качкан, О.Б.Величко, Н.М.Божко та ін. –К.,ВСВ «Медицина», 2021.
3. Історія України // Навч.посіб.за ред. В.Гарін та ін. – К. 2019.
4. Історія української культури. У п'яти томах. - Т.2. К.: Наукова думка, 2019.
5. Яковенко Н. «Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України (вид.4-те).- вид-во «Критика». 2019, - 584 с.

Методичні поради

Методичні поради

При висвітленні першого питання розкриваємо проблеми:

Зміцнення Литовського князівства при Мендовзі, Тройдені
Послаблення українських князівств, входження Волині, Полісся, Київщини, Брацлавщини і Чернігово-Сіверщини до складу Литовського князівства
Формування Литовсько-Руської держави з елементами федеративного устрою і автономією українських земель;
Внутрішня політика князів Гедиміна, Ольгерда..
Ягайло та його політика зближення з Польщею;
Кревська (1385 р.) унія між Литвою і Польщею;

У другому питанні звертаємо увагу на:

- Політику Свидригайла, Казимира Ягайловича і ліквідація автономії українських земель;
- Московсько-литовські протиріччя та їх вплив на українські землі;
- Кримська Орда та її вплив на становище українських земель;
- Наслідки Лівонської війни для Литви та її державності
- Підписання Люблінської унії (1569 р.) та її наслідки для українських земель;
- Зростання магнатського та шляхетського землеволодіння та остаточне закріпачення українського селянства; Литовські статuti (1529, 1566, 1588 рр.).
- Берестейська унія 1596 р.

У третьому питанні слід розглянути:

- особливості формування ренесансної культури на українських теренах,
- українське Передвідродження та його представники: Ю.Дрогобич, Павло Русин, Ст.Оріховський та ін.
- Острозька академія та її роль у становленні вищої школи на Україні, літературно-видавнича діяльність Острозького культурно-освітнього центру; Острозька Біблія; Берестейська унія (1596 р.), полемічна література, І.Вишенський.
- діяльність Львівського Ставропігійського братства, Львівський гімназій; поширення книгодрукування, Іван Федорів;
- відродження освітнього та духовного життя у Києві, значення реформаторської діяльності митрополита Петра Могили у церковній та освітній сферах; Києво-Могилянський колегіум. Система шкільництва. Викладачі та студенти.
- специфіку впровадження нових ренесансних форм у мистецтві України; досягнення в архітектурі; розквіт образотворчого мистецтва: іконопис, портретний та історичний жанри, графіка, мистецтво друкованої книги;
- значення творчих здобутків українських ренесансних митців, їх внесок у загальноєвропейську культурну спадщину.

Тема 3. Козацько-Гетьманська доба

П Л А Н

(2 год.)

1. Формування та вихід на історичну арену українського козацтва
2. Національно-визвольна війна під проводом Б.Хмельницького 1648-1656 рр.
3. Козацько-Гетьманської держави наприкінці XVII – XVIII століть.
А) Руїна Козацько-Гетьманської держави 60-80 роки XVII ст. «Вічний мир» 1686 р.
Б) Гетьманщина. Діяльність останніх гетьманів України по збереженню української державності (кінець XVII – XVIIIст.).
4. Культура українського бароко.
 - «золотий час» культури козацького бароко;
 - Західноукраїнське і єзуїтське бароко.

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. Історія України: підручник / В.А.Качкан, В.М.Левандовський, О.Б.Величко та ін. – К.:ВСВ «Медицина», 2018.
2. Історія української культури: підручник/ В.А.Качкан, О.Б.Величко, Н.М.Божко та ін. –К.,ВСВ «Медицина», 2021.. .
3. Історія України. Навч.посіб./ В.Литвин, В.Мордвінцев, А.Слюсаренко –К.:Знання-Прес,2019.
4. Історія України // Навч.посіб.за ред. В.Гарін та ін.. - 2019.
5. Історія української культури. У п'яти томах. . Т.3. - К.: Наукова думка, 2019.
6. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Вид-во «Портал»,2021. – 432 с.
7. Коталейчук С., Кардаш П. Слава Українського козацтва. - К., вид-во «ЦНЛ»,2020,-340 с.
8. Смолій В. Історія української держави. Гетьманат ранньомодерної доби. - К., вид-во «Арій». 2018, -720 с.
9. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків. – Київ, вид-во «ЦНЛ». Т. 1., 2020, - 592 с.

Методичні поради

Розглядаючи перше питання, розкриваємо:

- Запорізька Січ як прообраз демократичної української держави;
- Історичне значення формування козацтва для збереження державницьких традицій України.
- Діяльність П.Конашевича-Сагайдачного по зміцненню авторитету і впливу українського козацтва;
- Козацько-селянські повстання 20-30-х років XVII ст.

У другому питанні звертаємо увагу на такі аспекти:

- причини, початок і характер Визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої, чому її очолив Б.Хмельницький?
- воєнні дії у 1648 – 1649 рр., еволюція поглядів і формування державницької програми;
- підписання Б.Хмельницьким Зборівського трактату та його основні положення.

- відродження Б.Хмельницьким української державності та її розбудова; територія і назва цієї держави, її атрибутика; структура і функції державного апарату, його особливості; соціальна структура українського суспільства; зовнішньополітична діяльність гетьманської адміністрації; міжнародне визнання Української козацької держави.
- українсько-московські зв'язки періоду Хмельниччини; правда і вигадки.
- Переяславська рада та її місце в історичній долі українського народу;
- «Березневі статті» Б.Хмельницького, їх характер та фальсифікація Москвою;
- зміст Віленської угоди /24 жовтня 1656 р./ між Польщею і Московією.

При висвітленні третього питання розкриваємо такі проблеми:

А) Руїна Козацько-Гетьманської держави 60-80 роки XVII ст. «Вічний мир» 1686 р

- політична ситуація в Україні після смерті Б.Хмельницького. Початок Руїни.
- обрання гетьманом І.Виговського, його внутрішня і зовнішня політика; Гадяцький трактат.
- розкол українських земель на два гетьманства – Правобережне і Лівобережне. правобережний гетьман П.Дорошенко і його боротьба за об'єднання українських земель;
- Андрусівське перемир'я / 1667 р. / та закріплення поділу України між Московією та Польщею;
- Тимчасове об'єднання українських земель під владою П.Дорошенка (1668 р.);
- підписання Д.Многогрішним Глухівських статей з Московією щодо відновлення автономного статусу України /1669 р./, її адміністративно-територіальний устрій;
- боротьба П.Дорошенка з претендентами на гетьманство, прийняття турецького протекторату та підписання Бучацької угоди (1672 р.);
- обрання гетьманом Лівобережної України І.Самойловича, його зовнішня та внутрішня політика;
- підпорядкування української православної церкви московському патріарху як перший крок ліквідації автономії України;
- „Вічний мир” 1686 р. між Московією і Польщею та закріплення поділу українських земель;

Б) Гетьманщина. Діяльність останніх гетьманів України по збереженню української державності (кінець XVII – XVIII ст .).

- Гетьман Ів.Мазепа. Внутрішня та зовнішня політика
- Боротьба гетьмана за відновлення незалежності України; українсько-шведський договір;
- поразка шведсько-українських військ під Полтавою та її наслідки для України;
- еміграція та смерть І.Мазепа, його роль в історії української державності;
- обрання гетьманом України Пилипа Орлика;
- „Конституція прав і вольностей Запорізького Війська” – перша у світі демократична Конституція. Боротьба гетьмана П.Орлика за її здійснення.
- основні напрями антиукраїнської шовіністичної політики Петра I; та спроби гетьмана І.Скоропадського протидіяти такій політиці;
- Боротьба наказного гетьмана П.Полуботка по збереженню автономії України;
- діяльність останніх гетьманів Д.Апостола і К.Розумовського;
- остаточна ліквідація російським царизмом автономного устрою Гетьманщини, Запорізької Січі та наслідки такої політики для українського народу.

У четвертому питанні аналізуємо:

- загальноєвропейський мистецький стиль бароко; особливості українського бароко, його територіальні відмінності;
- Формування української національної культури. Києво-Могилянська академія як центр розвитку української науки і мистецтва..
- барокова література : історико-мемуарна спадщина, поезія, усна народна творчість;
- архітектура і образотворче мистецтво, Портрети та портретні ікони. Українська гравюра ХVII-ХVIII ст. Література. Музика. Театр. Традиційно-побутова культура .
- Західноукраїнське (єзуїтське) бароко: специфіка розвитку української культури у складі Речі Посполитої.
- Історичне значення «золотого часу» розвитку української мистецтва у 17-18 ст.

Тема 4. Національно-культурне відродження в Україні наприкінці ХVIII – ХІХ ст.

П Л А Н (2 год.)

1. Друге культурно-національне Відродження в Україні кінця ХVIII – ХІХ ст.: причини, періодизація.
2. Культурно-національне Відродження Наддніпрянської України:
 - Шляхетний період (1796 – 40-і рр.. ХІХ ст.);
 - Народний період (40-80 –і роки ХІХст.).
3. Культурно-національне Відродження західноукраїнських земель наприкінці ХVIII- ХІХ ст.

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. Історія України: підручник / В.А.Качкан, В.М.Левандовський, О.Б.Величко та ін. – К.: ВСВ «Медицина», 2018.
2. Історія української культури: нац. підручник/ В.А.Качкан, О.Б.Величко, Н.М.Божко та ін. –К., ВСВ «Медицина», 2021..
3. Історія України: навч.-метод. посіб. для семінарських занять / В.Литвин та ін.. К.2006
4. Історія української культури. У п'яти томах. . Т.1- 4. К.: Наукова думка, 2019..
5. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Вид-во «Портал», 2021. – 432 с.
6. Терещенко Ю. Довге ХІХ століття: спротив асиміляції. Вид-во: Темпора, 2022. - 840 с.
7. Швагуляк М. Історичні студії: Українці на роздоріжжях та крутих поворотах історії (друга половина ХІХ- перша половина ХХ ст.) – Львів: Тріада плюс, 2013.

Методичні поради

При роботі над першим питанням звертаємо увагу на:

- соціально-економічні та політичні причини другого національно-культурного Відродження в Україні; особливості розвитку культури

- України в умовах перебування її у складі Російської та Австро-Угорської імперій;
- періодизація другого культурно- національного Відродження.

При аналізі другого питання розкриваємо –

- а) шляхетний період другого національного відродження: Іван Котляревський «Енеїда», як символ відродження української культури і державності;
- - український романтизм, його вплив на процеси культурного відродження в Україні першої половини ХІХ ст.;
- Харківський університет /1805/: розвиток етнографії, мовознавства, медицини видавнича діяльність;
- мистецтво України 1 пол. 19 ст.: особливості архітектури (Київ, Харків), образотворче
- мистецтво (Т.Г.Шевченко та його соратники);
- б) народницький період : Київський університет /1834/; діяльність Кирило-- Мефодіївського товариства, його провідні діячі: М.Костомаров, П.Куліш, Т.Шевченко, М.Гулак та інші. «Закон Божий. Книга буття українського народу».
- Т.Г.Шевченко основоположник методу критичного реалізму в українській літературі та образотворчому мистецтві, його роль у розвитку української культури;
- вихід у світ часопису «Основа». Розвиток культурно-національного руху на Наддніпрянській Україні. «Хлопомани». В.Антонович. Громадівський рух в Україні 60-70-х рр.;
- становлення національного професійного театру та музики, творчість видатних драматургів та акторів: І.Карпенка-Карого, М.Кропивницького, М.Садовського, М.Заньковецької, композиторів С.Гулака-Артемівського, М.Лисенка, М.Вербицького та інші;
- Репресії російського уряду проти української культури (Валуївський 1863 р. та Емський 1876 р. укази);

Розглядаючи третє питання, звертаємо увагу на:

- входження західноукраїнських земель у склад Австрійської імперії, умови розвитку культури і освіти;
- відродження національно-культурного руху в Галичині в 20-40-х роках ХІХ ст. «Руська Трійця», альманах «Русалка Дністровая»;
- культурницьке життя Західної України у час європейської революції «Весна народів»: утворення Головної Руської Ради та її вимоги національно-культурної автономії, «Галицько-Руська Матиця», з'їзд діячів української культури «Собор руських вчених».
- поживлення культурних зв'язків між Галичиною та Наддніпрянською Україною: діяльність товариства «Просвіта» /1868/, Товариства ім.Т.Г.Шевченка /1873/, розвиток науки, літератури, мистецтва;

Тема 5. Відродження Української держави на початку ХХ ст.

Розквіт модернізму

П Л А Н

(2 год.)

1. Відродження Української держави на початку ХХ ст.:
 - Українська Народна Республіка (УНР);
 - «Українська держава» П.Скоропадського;
 - Західноукраїнська Народна Республіка. (ЗУНР).
2. Український модернізм

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. Історія України: підручник / В.А.Качкан, В.М.Левандовський, О.Б.Величко та ін. – К.: ВСВ «Медицина», 2018.
2. Історія української культури: нац. підручник / В.А.Качкан, О.Б.Величко, Н.М.Божко та ін. – К.: ВСВ «Медицина», 2021.
3. Історія української культури. У п'яти томах. - Т.5. К.: Наукова думка, 2013.-
4. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Вид-во «Портал», 2021. – 432 с
5. Грушецький Б. Українська автономія та утворення УНР. «Фоліо», 2021,- 128 с.
6. Реєнт О.П. українські визвольні змагання 1917-1921 років. Вид-во «Арій». 2016. -
7. Швагуляк М. Історичні студії: Українці на роздоріжжях та крутих поворотах історії (друга половина ХІХ- перша половина ХХ ст.) - Львів: Тріада плюс, 2013. -748 с.

Методичні поради.

Методичні поради.

Вивчаючи перше питання, звертаємо увагу на такі аспекти

- а)** піднесення національно - визвольного руху в Україні після перемоги Лютневої революції у Петрограді; утворення Центральної Ради ;
- Український національний конгрес та його рішення;
 - Універсали Української Центральної Ради, їх зміст та значення;
 - Третій Універсал Центральної Ради та проголошення Української Народної Республіки;
 - Перша більшовицько-українська війна та її результати;
 - міжнародне становище і дипломатичні контакти УНР на рубежі 1917-1918 рр.
 - проголошення Четвертим Універсалом незалежності УНР;
 - Брест-Литовський договір та його наслідки для України
 - робота над Конституцією УНР. М.Грушевський – перший президент УНР;
 - розпуск Центральної Ради, причини її поразки, історичне значення та урок;
 - вступ Директорії на чолі повстанського війська до Києва і створення уряду УНР;
 - державний устрій періоду Директорії;
 - друга більшовицько-українська війна;
 - Варшавський договір С.Петлюри з Ю.Пілсудським і нова спроба відновлення української державності;
 - Ризький мирний договір і його умови;
 - внутрішні та зовнішні причини поразки визвольних змагань українського

народу в 1917-1921 рр., їх уроки та історичне значення.

б) хліборобський конгрес і проголошення гетьманом України П.Скоропадського;

- аграрна, військова та культурно-освітня політика Української держави П.Скоропадського;
- зовнішньополітична діяльність гетьманського уряду;
- кризове становище Української Держави восени 1918 р.;
- створення Директорії та організація збройного повстання проти гетьманату;
- зречення від влади П.Скоропадського та його місце в історії української державності

в) поразка Австро-Угорщини у Першій світовій війні та розгортання національно-визвольної боротьби на західноукраїнських землях;

- створення Української Національної Ради, її курс на проголошення незалежної Української держави на землях Східної Галичини, Північної Буковини і Закарпаття;
- повстання у Львові 1.11. 1918 р., та перехід влади до Української Національної Ради;
- проголошення ЗУНР, процес розбудови державності у Східній Галичині;
- взаємовідносини уряду ЗУНР і Директорії УНР; Рішення уряду ЗУНР про Злуку з Наддніпрянською Україною, її історичне значення та втрачені можливості;
- хід польсько- української війни, пропольська політика держав Антанти;
- окупація ЗУНР польськими військами і відхід УГА за р. Збруч;
- падіння ЗУНР та її значення для дальшого розвитку визвольних змагань у Сх. Галичині, Північній Буковині та Закарпатті.

У другому питанні розкриваємо такі моменти:

- специфіка українського модернізму, його виражене національне спрямування;
- розквіт літератури, образотворчого мистецтва, становлення модерного театру, зародження українського кінематографа.

Тема 6. Україна у добу тоталітаризму

П Л А Н

(4 год.)

1.Українські землі у складі тоталітарних держав у міжвоєнний період (1919 – 1939 рр.)

а) Українські землі у складі тоталітарної держави СРСР;

б) Західноукраїнські землі у складі Польщі, Чехословаччини, Румунії.

2. Україна у роки Другої Світової війни (1.09.1939 – 2.09.1945 рр.).

3.Україна у складі СРСР в другій пол. ХХ ст.

- відновлення тоталітарного режиму в 1945 – 1953 рр.
- «лібералізація» суспільно-політичного життя УРСР в 1953 – 1964рр.
- політика «застою» в 1964 -1985 рр.
- криза комуністичного режиму. Крах СРСР.

ЛІТЕРАТУРА

1. Історія України: підручник / В.А.Качкан, В.М.Левандовський, О.Б.Величко та ін. – К.:ВСВ «Медицина», 2018.
2. Історія української культури:нац.підручник/ В.А.Качкан, О.Б.Величко, Н.М.Божко та ін. –К.,ВСВ «Медицина», 2021.
3. Історія української культури. У п'яти томах. . Т.1- 4. К.: Наукова думка, 2019.
4. В'ятрович В. Україна. Історія з грифом секретно. Вид-во «Книжковий клуб», 2014, - 512 с
5. Дорошко М. Історія України. Курс лекцій. К., «Саміт-книга», 2021, - 472 с.
6. Грицак Я. Подолати минуле: Глобальна історія України. Вид-во «Портал», 2021. – 432 с.
2. Україна політична історія ХХ – поч. ХХ1 ст. –К.: Парламентське вид-во // Греченко В., Шаповал Ю. –К. 2019.
3. Україна: ХХ століття: У 2-х книгах / В.Литвин, В.Смолій, М. Шпаковський. – К: Альтернатива, 2019.

Методичні поради.

Вивчаючи перше питання, звертаємо увагу на

такі аспекти:

- а)** Встановлення більшовицької тоталітарної влади на українських землях.
- Політика «воєнного комунізму» в Україні
 - Прийняття Нової економічної політики (НЕП),
 - Голод в Україні 1921-1923 рр. його причини та наслідки,
 - Створення СРСР, державно-правовий статус України,
 - Впровадження політики «коренізації» її український варіант; Діяльність українських націонал-комуністів: М.Скрипника, О.Шумського та ін., Розвиток української економіки, налагодження господарського життя; М.Волобуєв та його економічна теорія,
 - Піднесення української культури, освіти, науки, літератури. М.Хвильовий.
 - Згорання політики «українізації» на рубежі 20-30-х років ХХ ст.
 - Репресії проти української культури та національної еліти:
 - Голодомор 1932-1933 рр.: причини і наслідки,
 - Результати масових репресій партійних, радянських, військових кадрів та зміни центрального і республіканського керівництва напередодні Другої Світової війни.
- б)** Становище західноукраїнських земель після Першої Світової війни,
- Антиукраїнська політика польського уряду і польська колонізація етнічних українських земель, її причини та політичні цілі; Загострення боротьби на західноукраїнських землях в роки економічної кризи та в умовах проведення польською владою політики «пацифікації», нищення українських культурно-освітніх і громадських закладів; активізація УВО-ОУН, анти польський терор і акти бойкоту; політичні процеси над діячами українських політичних організацій,
 - Становище українських земель у складі Румунської держави та її шовіністична політика,

- Закарпатські землі у складі Чехословаччини. Карпатська Україна та її історичне значення.
- Українське питання напередодні Другої Світової війни
При підготовці до другого питання звертаємо увагу на наступне :
- Пакт Молотова-Ріббентропа про поділ сфер впливу в Європі між СРСР і Німеччиною;
- Західна Україна в планах Німеччини та СРСР;
- початок Другої світової війни. Захоплення Червоною Армією Західної України; утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Західній Україні;:
- початок німецько-радянської війни, план «Барбаросса».
- плани фашистської Німеччини щодо захоплених територій та його населення. План «Ост»,
- проголошення у Львові Акту відновлення Української Народної республіки (УНР) 30 червня 1941 р;
- окупація нацистами України і розчленування її території на: рейхскомісаріат «Україна», дистрикт «Галичина» і «Трансністрію»;
- формування Руху Опору населенням України проти німецького окупаційного режиму; ;розгортанні національного руху опору на Волині і Поліссі: «Поліська Січ»; утворення та боротьба УПА проти фашистських окупантів.
- вигнання німецьких окупантів з території України; Битва за Дніпро; Корсунь-Шевченківська та ін. операції радянських військ на українській території; Визволення Кримського півострова та депортація кримсько-татарського населення;
- Відновлення радянської тоталітарної влади і боротьба проти неї з боку УПА; історичне значення національно-визвольної боротьби українського народу в роки Другої світової війни: уроки та наслідки.
- закінчення Другої світової війни та вклад України у перемогу над фашизмом; Україна як фундатор ООН.

При відповіді на третє питання аналізуємо таке:

- Політичне становище УРСР після II Світової війни; Становлення та ратифікація сучасних кордонів Української РСР. Відновлення та утвердження командно-адміністративної, тоталітарної системи влади в УРСР:
- причини та наслідки Голоду 1946-1947 рр.
- Збройний опір радянському тоталітаризму з боку національно-визвольних сил;
- Антиукраїнська політика тогочасного польського уряду в післявоєнний період. Операція «Вісла» та її наслідки для українського населення.
- Початки лібералізації суспільного життя в СРСР та УРСР після 1953 року; Труднощі та успіхи економічного реформування народного господарства України. Політика М.С.Хрущова;
- Пробудження національно-культурного життя. Шестидесятники;
- Згортання політики реформ та наступ на національно- культурне відродження. Русифікація.
- Виступи українських дисидентів на захист прав народів СРСР; «Український вісник» - новий етап у розвитку українського правозахисного руху.

- В.Чорновіл, А.Лук'яненко та інші.
- Українська Гельсінська група та її діяльність; радикалізація поглядів правозахисників;
 - економічний, політичний та соціальний розвиток України в період застою ;
 - загострення кризи комуністичного суспільства і плани перебудови радянського суспільства;
 - виникнення неформальних громадсько-політичних організацій, формування політичних об'єднань; З'їзд письменників України (1988 р.); мітинги та демонстрації у Львові (весна-літо 1989 р.);
 - перші демократичні вибори народних депутатів СРСР, діяльність української делегації;
 - створення Народного Руху України (НРУ) та його діяльність; формування в Україні багатопартійної системи, виникнення нових політичних партій, їх ставлення до державного статусу України;
 - 1989 рік – переломний рік у розгортанні українського національно-демократичного руху; прийняття Закону про державний статус української мови;
 - створення Народної Ради та її діяльність, прийняття Верховною Радою Декларації про державний суверенітет України / 16.07.1990 р./ та її зміст.

Тема 7. Проголошення та будівництво незалежної України кінець ХХ – поч. ХХІ ст.

П Л А Н (2 год.)

1. Україна незалежна(кінець ХХ – початок ХХІ ст.):
 - проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.;
 - державне будівництво незалежної України;
 - зовнішньо-політична доктрина незалежної України: здобутки та помилки
 - формування громадянського суспільства України
2. Цивілізаційний вибір України: перспективи та їх втілення
3. Сучасна українська культура та її постмодерні стичний характер.

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. Історія України: підручник / В.А.Качкан, В.М.Левандовський, О.Б.Величко та ін. – К.:ВСВ «Медицина», 2018.
2. Березовець Т. Анексія:Острів Крим. Хроніки «гібридної війни». – К.:Брайт Стар Паблішинг. 2015. -392 с.
3. «Братня» навала. Війни Росії проти України ХІІ-ХХІ ст. \[Брехуненко В., Ковальчук М., Корнієнко В.]. –К.: Інститут української археології та джерелознавства ім. М.Грушевського НАН України. .2020, -248 с.
4. Історія української культури:..підручник/ В.А.Качкан, О.Б.Величко, Н.М.Божко та ін. –К.,ВСВ «Медицина», 2021.
5. Грицак Я. Подолати минуле: Глобальна історія України. Вид-во «Портал», 2021. – 432 с
6. Дорошко М. Історія України. Курс лекцій. К., «Саміт-книга», 2021, - 472 с
7. Майдан. Таємні файли. / Брати Капранови. Вид-во «Нора-лрук», 2021, - 320 с.
8. Неоголошені війни Росії проти України у ХХ – на початку ХХІ ст. /

- Дорошко М. Вид-во «Ніка-центр», 2020. -192 с.
9. Тодоров І.Я. Україна на шляху до європейської та євроатлантичної спільноти: Монографія. – Донецьк: ДонНУ, 2006.
10. 30 років незалежності України: у 2-х томах. Том 2. Від 18 серпня 1991 р. до 31 грудня 1991 року./ Бойко О., Яневський Д. – Вид-во «Фоліо», у 2-х томах, 2021. – 432 с.

Методичні поради.

Методичні поради.

У першому питанні розглядаємо такі аспекти:

- спроби реакційних сил стримати розвиток демократичних процесів;
- новий союзний договір та спротив українців;
- антиконституційний переворот в СРСР 19-21 серпня 1991 р.;
- проголошення незалежності Української держави / 24.08.1991 р./;
- референдум 1 грудня 1991 р., вибори Президента України;
- основні напрямки розбудови суверенної держави - внутрішня та зовнішня політика.
- Зовнішньополітична доктрина України 1993 р. Підписання Будапештського меморандуму 1994 р.
- прийняття Основного Закону – Конституції України / 29.06.1996 р./;
- вступ України до Ради Європи /1995 р./; відносини з Європейським Союзом;
- українсько-російські відносини та їх суперечності, Умови підписання «Договору про дружбу та співробітництво між Україною та РФ» /1997 р./ та його ратифікація;
- багатовекторність зовнішньої політики України її успіхи і проблеми.

При обговоренні другого питання висвітлюємо:

- Інтеграція України до Європейського Союзу: (від .09.2000)
- початки формування громадянського суспільства в Україні.
- «Помаранчева революція» 2021-2005 рр.: успіхи та прорахунки;
- «Революція Гідності» 2013-2014 рр.
- військове протистояння російсько-терористичній агресії 2014-2018 рр.
- Україна: перспективи і проблеми входження до ЄС;
- Повномасштабне вторгнення РФ на територію України 24.02.2022 р.
- Єднання українського народу в ході війни Підтримка ЗСУ. Волонтерський рух;
- Українські фармацевти на фронті і в тилу.

Для аналізу третього питання слід звернути увагу на :

- формування української культури в добу незалежності, основні пріоритети;
- надбання та втрати у культурному будівництві держави Україна
- модернізм чи постмодернізм української культури початку третього тисячоліття ?

- європейський вибір української культури.

Список рекомендованої літератури:

Підручники та посібники

1. Історія України: підручник / В.А.Качкан, В.М.Левандовський, О.Б.Величко та ін. –К.:ВСВ «Медицина», 2018. -360 с.
2. Історія української культури:нац.підручник/ В.А.Качкан, О.Б.Величко, Н.М.Божко та ін. –К.,ВСВ «Медицина», 2021, -368 с.
3. Історія України // Навч.посіб.за ред. В.Гарін, 2022.- 240 с.
4. Історія України. Курс лекцій.// Дорошко М. / Вид-во «Саміт-книга», 2020, - 472 с..
5. Історія України: Навчальний посібник / Панібудьласка В.Ф., Деревінський В.Ф., Тороп А.В. та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с
6. Історія України: підруч. для вищ. навч. закл. / Казьмирчук М.Г./Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2019
7. Історія України .XX – початку XXI століття: Навч. посібник /За заг. ред. В.А.Смоля. – К.: Знання, 2021. – 582 с.
8. Світлична В.В. Історія України. Навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти. Видання 3-тє – К.: Каравела;, 2021. – 308 с.
9. Історія України: навч.-метод.посіб. для семінарських занять / В.Литвин та ін.. К.2006
10. Історія української культури. У п'яти томах. . Т.1- 4. К.: Наукова думка, 2019.
11. Історія цивілізації. Україна. Том 2. Від Русі до Галицького князівства (900 – 1256).// [О. Черненко](#), [О. Моця](#), [О. Бубенок.](#), «Фоліо», 2021.- 590 с.

монографії

12. Березовець Т. Анексія:Острів Крим. Хроніки «гібридної війни». – К.:Брайт Стар Паблішинг. 2015. -392 с.
13. «Братня» навала. Війни Росії проти України XII-XXI ст. \[Брехуненко В., Ковальчук М., Корнієнко В.]. –К.: Інститут української археології та джерелознавства ім. М.Грушевського НАН України. -248 с.
14. Грицак Я. Подолати минуле: Глобальна історія України. Вид-во «Портал», 2021. – 432 с
15. Грушецький Б. Українська автономія та утворення УНР. «Фоліо», 2021,- 128 с.
16. Дорошко М. Неоголошені війни Росії проти України у XX – на початку XXI ст. . Вид-во «Ніка-центр», 2020. -192 с.

17. Залізник Л. Стародавня історія України. Вид-ня «Темпора» 2019, - 640 с.
18. Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів і до XXI століття. Навчальний посібник. – Харків: ООО «Одісей», 2001.
19. Коталейчук С., Кардаш П. Слава Українського козацтва. - К., вид-во «ЦНЛ», 2020, -340 с.
20. Король В.Ю. Історія України: Навчальний посібник. – К. – ВЦ. Академія. 2008.– 496 с.
21. Коталейчук С., Кардаш П. Слава Українського козацтва. - К., вид-во «ЦНЛ», 2020, -340 с.
22. Кремень В., Ткаченко В. Україна: ідентичність в добу глобалізації, - :Знання, 2013
23. Лазарович М.В. Історія України: Навчальний посібник. – К. – 2008. – 683с.
24. Майдан. Таємні файли. / Брати Капранови. Вид-во «Нора-лрук», 2021, - 320 с.
25. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навчальний посібник, К., 2010
26. Реєнт О.П. українські визвольні змагання 1917-1921 років. Вид-во «Арій». 2016. -280 с
27. Сергійчук В. Нариси з Історії України. Вид-во «Ліра-К», 2022, - 660 с.
28. Смолій В. Історія української держави. Гетьманат ранньомодерної доби. - К., вид-во «Арій». 2018, -720 с.
29. Семененко В., Радченко Л. Історія України з прадавніх часів до сьогодення: Навч.посіб. –Харків.:Торсінг, 2021
30. Україна політична історія ХХ – поч.. ХХ1 ст. –К.: Парламентське вид-во // Греченко В., Шаповал Ю. – К. 2019.
31. Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми / За ред. Л. Зашкільняка – Л. – 2021.
32. Чапуга С.М. Витоки української державності. Докняжий період: Навчальний посібник. – К. – 2021.
33. Шокалюк О.І. Історія України. Навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2021. – 276 с.
34. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків. – Київ, вид-во «ЦНЛ». Т. 1., 2020, - 592 с.
35. Яковенко Н. «Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України (вид.4-ге).-вид-во «Критика». 2019, - 584 с
36. 30 років незалежності України: у 2-х томах. Том 2. Від 18 серпня 1991 р. до 31 грудня 1991 року./ Бойко О., Яневський Д. – Вид-во «Фоліо», у 2-х томах, 2021. – 432 с.

Інформаційні ресурси

1. *Енциклопедія України в Інтернеті" (The Internet Encyclopedia of Ukraine* www.encyclopediaofukraine.com/

2. Довідник з історії України: е-версія
(history.franko.lviv.ua/dovidnyk.htm),
3. «Історія України. Докудрама». URL:
<https://www.google.com/search?q>
4. Історія української культури : навчальний посібник /
Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. –
296 с. (Укр. мов.) . URL:
<http://repository.hneu.edu.ua>
5. Історія і культура України[Текст]: електрон.
підручник для студ. природнич. і техн. спец. /
В.В. Іваненко, Г.Г. Кривчик. – Д. : ДНУ ім. Олеся
Гончара, 2016.-206 с URL:
http://www.ztec.com.ua/ztec/elib/Культурологія/іваненко_культура_україни.pdf
6. Шейко В.М., Тишевська Л.Г. Історія української
культури: Навч. посібник / Наук. ред. В.М. Шейко. –
К.: Кондор, 2006. – 264 с [Електронний ресурс]Режим
доступу URL:http://www.unt.kiev.ua/library_books

Навчально-методичне видання

Наталія Миронівна Божко,
кандидат історичних наук, доцент



ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА
Методичні поради для самостійної роботи студентів з
основної дисципліни для студентів 1 курсу
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 221 «Стоматологія»

Навчально-методичне видання містить тематику самостійної роботи з курсу основної компоненти «Історія України та українська культура», проблемні питання, методичні поради, список рекомендованої літератури.

Адресовано студентам 1 курсу стоматологічного факультету ЗВО медичного профілю.